Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
PEDRO CRUZ VILLALÓN IŠVADA,
pateikta 2015 m. spalio 6 d.[1]

Byla C-308/14

**Europos Komisija prieš
Jungtinę Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystę**

(Komisijos pareikštas ieškinys Jungtinei Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystei dėl įsipareigojimų neįvykdymo)

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas — Socialinės apsaugos sistemų koordinavimas — Reglamentas (EB) Nr. 883/2004 — 4 straipsnis — Vienodas požiūris naudojimosi socialinės apsaugos išmokomis srityje — Išmokos šeimai — Teisė gyventi šalyje — Direktyva 2004/38/EB — Nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos atsisakoma skirti išmoką ir mokesčio kreditą už išlaikomą vaiką asmenims, kurie neturi teisės gyventi aptariamoje valstybėje narėje“

1. Komisija kaltina Jungtinę Karalystę, kad neįvykdė įsipareigojimų pagal Reglamentą Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo[2], nes pareiškėjams tam tikroms socialinėms išmokoms gauti taikė „teisės gyventi šalyje tikrinimą“, kuris, Komisijos teigimu, neatitinka šio reglamento esmės ir yra diskriminacinis.

2. Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas, kaip ir neseniai priimtuose sprendimuose *Brey*[3], *Dano*[4] ir *Alimanovic*[5], turi spręsti dėl Reglamento Nr. 883/2004 ir Direktyvos 2004/38[6] santykio. Šioje byloje taip pat kyla klausimas, nors ir labai skirtingais aspektais, dėl atsižvelgimo į gyvenimo šalyje teisėtumą skiriant socialines išmokas. Taigi tose bylose, kur buvo pateikti prašymai priimti prejudicinį sprendimą, nagrinėtos minėtos direktyvos taikymo problemos, o apie Reglamentą Nr. 883/2004 užsiminta tik iš dalies; šioje byloje kilo klausimas, susijęs su šio reglamento laikymusi ir su minėtos direktyvos taikymo reikšme šios bylos aplinkybėmis.

3. Jungtinė Karalystė kaltinama dėl diskriminacinio požiūrio, tai iš tiesų pagrindinis kaltinimas. Tuo remiantis reikia iš esmės atskirti du klausimus: pirma, principinį klausimą, ar dėl minėto reglamento taikymo Direktyvos 2004/38 nuostatos dėl Sąjungos piliečio gyvenimo kitoje nei jo valstybėje narėje teisėtumo turi būti laikomos netaikytinomis, ir, antra, iš esmės skirtingą klausimą dėl aplinkybių ir sąlygų, kuriomis šio teisėto gyvenimo šalyje tikrinimas yra suderinamas su diskriminacijos draudimu, nustatytu Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnyje.

1 — Originalo kalba: ispanų.

2 — 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) (OL L 166, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72).

3 — C-140/12, EU:C:2013:565.

4 — C-333/13, EU:C:2014:2358.

5 — C-67/14, EU:C:2015:597. Taip pat žr. generalinio advokato M. Wathelet išvadą, pateiktą byloje *García-Nieto ir kt.*, C-299/14, EU:C:2015:366.

6 — 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46).

I – **Teisinis pagrindas**

A – *Sąjungos teisė*

1. Reglamentas Nr. 883/2004

4. Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnio j ir z punktuose nustatyta:

„Šiame reglamente:

<...>

j) „gyvenamoji vieta“ – vieta, kurioje asmuo paprastai gyvena,

<...>

z) „išmoka šeimai“ – visos išmokos natūra arba pinigais, skirtos padengti šeimos išlaidoms, neįskaitant I priede nurodytų išankstinių išlaikymo ir specialių vaiko gimimo bei įvaikinimo išmokų.“

5. Šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies j punkte nustatyta:

„1. Šis reglamentas taikomas visiems teisės aktams, kurie apima šias socialinės apsaugos sritis:

<...>

j) išmokas šeimai.“

6. Šio reglamento 4 straipsnyje „Vienodas požiūris“ nustatyta:

„Jeigu šiame reglamente nenumatyta kitaip, asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, pagal bet kurios valstybės narės teisės aktus priklauso tos pačios išmokos ir prievolės, kaip ir tos valstybės piliečiams.“

7. Minėto reglamento 11 straipsnio 1 dalyje ir 3 dalies e punkte nustatyta:

„1. Asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai. Tie teisės aktai taikomi remiantis šioje antraštinėje dalyje numatytomis nuostatomis.

3. Laikantis 12–16 straipsnių nuostatų:

<...>

e) visiems kitiems asmenims, kuriems netaikomi a–d punktai, taikomi tos valstybės narės, kurioje jie gyvena, teisės aktai, nepažeidžiant kitų šio reglamento nuostatų, garantuojančių jiems išmokas pagal vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktus.“

8. To paties reglamento 67 straipsnyje nustatyta:

„Asmuo turi teisę gauti išmokas šeimai pagal kompetentingos valstybės narės teisės aktus, taip pat ir už savo šeimos narius, gyvenančius kitoje valstybėje narėje, tartum jie gyventų pirmojoje valstybėje narėje. <...>“

2. Direktyva 2004/38

9. Direktyvos 2004/38 7 straipsnis išdėstytas taip:

„1. Visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės šalyje ilgiau kaip tris mėnesius, jei jie:

a) yra darbuotojai ar savarankiškai dirbantieji priimančiojoje valstybėje narėje, arba

b) turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai, ir turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje, arba

c)

— yra priimti į privačią arba valstybinę instituciją, akredituotą ar finansuojamą priimančiosios valstybės narės pagal savo įstatymų ar kitų teisės aktų praktiką, turėdami pagrindinį studijų kurso baigimo tikslą, įskaitant profesinį rengimą, ir

— turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje ir užtikrina atitinkamą nacionalinę instituciją pateikdami deklaraciją ar kitokiu jų pasirinktu lygiaverčiu būdu, kad jie turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai; arba

d) yra Sąjungos pilietį, kuris atitinka a, b arba c punkto reikalavimus, lydintys ar kartu vykstantys šeimos nariai.

<...>

3. Taikant šio straipsnio 1 dalies a punktą, Sąjungos pilietis, kuris nebėra darbuotojas ar savarankiškai dirbantysis, išlaiko darbuotojo ar savarankiškai dirbančiojo statusą tokiais atvejais:

a) asmuo laikinai negali dirbti dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo;

b) asmuo yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai išdirbo daugiau kaip vienerius metus ir yra užregistruotas kaip ieškantis darbo atitinkamame įdarbinimo biure;

c) asmuo yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai dirbo pagal terminuotą darbo sutartį trumpiau kaip vienerius metus arba tapo bedarbiu ne savo noru per pirmuosius dvylika mėnesių ir yra užregistruotas kaip ieškantis darbo atitinkamame įdarbinimo biure. Tokiu atveju darbuotojo statusas išsaugomas ne trumpiau kaip šešis mėnesius;

d) asmuo mokosi profesijos. Išskyrus atvejus, kai asmuo yra bedarbis ne savo noru, darbuotojo statusui išsaugoti būtina, kad mokymasis būtų susijęs su ankstesniu darbu.“

10. Šios direktyvos 14 straipsnyje nustatyta:

„1. Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai turi 6 straipsnyje numatytą teisę gyventi šalyje tol, kol jie netampa nepagrįsta našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.

2. Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai [turi] 7, 12 ir 13 straipsniuose numatytą teisę gyventi šalyje tol, kol jie atitinka ten nustatytus reikalavimus.

Ypatingais atvejais, kai yra pagrįstai abejojama, ar Sąjungos pilietis ar jo šeimos nariai atitinka 7, 12 ir 13 straipsniuose nustatytus reikalavimus, valstybės narės gali patikrinti, ar šių reikalavimų laikomasi. Toks tikrinimas neatliekamas sistemiškai.

3. Išsiuntimo iš šalies priemonė neturi būti Sąjungos piliečio ar jo šeimos nario pasinaudojimo priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistema automatinė pasekmė.

<...>.“

11. Minėtos direktyvos 15 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „30 ir 31 straipsniuose nustatytos procedūros taikomos analogiškai visiems sprendimams, apribojantiems Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių laisvą judėjimą dėl kitų priežasčių nei valstybinė politika, visuomenės saugumas ar sveikatos apsauga“.

12. Tos pačios direktyvos 24 straipsnyje „Vienodas traktavimas“ nustatyta:

„1. Taikant tokias specialiąsias nuostatas, kurios aiškiai numatytos Sutartyje ir antriniuose teisės aktuose, visiems Sąjungos piliečiams, pagal šią direktyvą gyvenantiems priimančiosios valstybės narės teritorijoje, Sutarties taikymo srityje taikomas vienodas traktavimas kaip ir tos valstybės narės piliečiams. Ši teisė suteikiama ir šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir turi teisę gyventi šalyje arba nuolatinio gyvenimo šalyje teisę.

2. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies, priimančioji valstybė narė neįpareigojama suteikti socialinės paramos teises per pirmuosius tris gyvenimo šalyje mėnesius arba, kai taikytina, ilgesnį 14 straipsnio 4 dalies b punkte numatytą laikotarpį, ir neįpareigojama iki įgyjant nuolatinio gyvenimo šalyje teisę suteikti paramą studijoms, įskaitant profesinį parengimą, susidedančią iš studento stipendijų ar paskolų, asmenims, išskyrus darbuotojus, savarankiškai dirbančiuosius, tokį statusą išlaikančius asmenis ir jų šeimos narius.“

B – *Nacionalinė teisė*

13. Reikšmingi Jungtinės Karalystės teisės aktai bus nurodyti toliau dėstant šią išvadą.

II – **Ikiteisminė procedūra**

14. 2008 m. Komisija gavo daug skundų iš Jungtinėje Karalystėje gyvenančių kitų valstybių narių piliečių, kad kompetentingos Jungtinės Karalystės valdžios institucijos atsisakė suteikti tam tikras socialines išmokas dėl to, kad jie neturėjo teisės gyventi šioje valstybėje.

15. Komisija šiai valstybei narei išsiuntė prašymą paaiškinti, o ši dviem 2008 m. spalio 1 d. ir 2009 m. sausio 20 d. raštais atsakė, kad, remiantis Jungtinės Karalystės teisės aktais, nors teisė gyventi Jungtinėje Karalystėje suteikiama visiems Jungtinės Karalystės piliečiams, tam tikromis aplinkybėmis kitų valstybių narių piliečiai neturi teisės joje gyventi. Pasak Jungtinės Karalystės vyriausybės, šis ribojimas grindžiamas teisės gyventi šalyje sąvoka, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2004/38, ir joje nustatytais šios teisės ribojimais, konkrečiai – reikalavimu, kad ekonomiškai neaktyvus asmuo privalo turėti pakankamai išteklių, kad netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.

16. 2010 m. liepos 4 d. Komisija išsiuntė Jungtinei Karalystei oficialų pranešimą dėl jos teisės aktų nuostatų, kuriose nustatyta, jog tam, kad galėtų pasinaudoti tam tikromis išmokomis, pareiškėjai privalo turėti teisę gyventi šioje valstybėje narėje, o tai yra išankstinė sąlyga, kurią jie turi tenkinti, kad būtų laikomi įprastai gyvenančiais Jungtinėje Karalystėje.

17. 2010 m. liepos 30 d. Jungtinės Karalystės vyriausybė atsakė į oficialų pranešimą ir nurodė, kad jos nacionalinė sistema yra nediskriminacinė ir kad reikalavimas turėti teisę gyventi šalyje yra pateisinamas kaip proporcinga priemonė, kuria siekiama užtikrinti, kad išmokos būtų mokamos pakankamai į Jungtinę Karalystę integravusiems asmenims.

18. 2011 m. rugsėjo 29 d. Komisija pateikė pagrįstą nuomonę, į ją Jungtinė Karalystė atsakė 2011 m. lapkričio 29 d. raštu.

19. Kadangi šis atsakymas Komisijos neįtikino, ji pareiškė šį ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo. Atsižvelgusi į 2013 m. rugsėjo 19 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Brey*[7] Komisija nusprendė ieškinį susiaurinti iki minėtų išmokų šeimai, t. y. išmokos už išlaikomą vaiką ir mokesčio kredito už išlaikomą vaiką, ir į jį neįtraukti „specialiųjų neįmokinių išmokų pinigais“, kurios taip pat nurodytos pagrįstoje nuomonėje ir kurios, remiantis Sprendimu *Brey*, gali būti kvalifikuojamos kaip „socialinė parama“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punktą.

III – **Procesas Teisingumo Teisme**

A – *Komisijos ieškinys*

1. Pagrindinis kaltinimas

20. Jungtinei Karalystei pateiktas pagrindinis Komisijos kaltinimas susijęs su tuo, kad asmeniui, pateikusiam paraišką dėl išmokos šeimai už išlaikomą vaiką arba mokesčio kredito už išlaikomą vaiką, nustačiusi reikalavimą turėti teisę gyventi Jungtinėje Karalystėje, kurį įvykdžius jis būtų laikomas įprastai gyvenančiu[8] šioje valstybėje narėje, Jungtinė Karalystė nustatė Reglamente Nr. 883/2004 nenumatytą sąlygą, dėl kurios jos neatitinkantiems asmenims tam tikrose valstybėse narėse netaikomi socialinės apsaugos srities teisės aktai, nors tokį taikymą siekiama užtikrinti šiuo reglamentu.

21. Pasak Komisijos, Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnio j punkte pateiktoje „gyvenamosios vietos“ apibrėžtyje nustatyta, kad šiame reglamente gyvenamoji vieta yra „vieta, kurioje asmuo paprastai gyvena“[9]. Komisijos nuomone, ši vieta apibrėžiama atsižvelgiant tik į faktinius aspektus, t. y. į vietą, kurioje yra suinteresuotojo asmens interesų centras, o Direktyvos 2004/38 7 straipsnis šiam aiškinimui neturi jokios įtakos. Komisija priduria, kad Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punkte įtvirtinta kolizinių normų sistema, skirta nustatyti, kurios valstybės narės teisės aktai taikomi asmenims, kuriems taikomas Reglamentas Nr. 883/2004. Tačiau Komisija taip pat teigia, kad dėl Jungtinės Karalystės nustatytos „teisės gyventi šalyje“ sąlygos „lieka netaikomos“ minėto reglamento nuostatos, kuriose apibrėžti taikytini teisės aktai, todėl nė viena valstybė narė neprivalo suinteresuotiesiems asmenims mokėti tam tikrų išmokų šeimai, nepaisant to, kad jie gyvena valstybėje narėje ir turi išlaikomų vaikų.

7 — C-140/12, EU:C:2013:565.

8 — Iš tikrųjų, kaip pažymi Jungtinė Karalystė, įprastos gyvenamosios vietos tikrinimas (kuris iš tiesų taikomas kitoms pagrįstoje nuomonėje nurodytoms socialinėms išmokoms, dėl kurių vis dėlto nepareikštas ieškinys dėl įsipareigojimų neįvykdymo) netaikomas išmokoms, dėl kurių kyla ginčas šioje byloje ir kurias norint gauti reikalaujama, kad pareiškėjas „būtų Jungtinėje Karalystėje“. Viena iš sąlygų, kurią būtina tenkinti, kad būtų galima teigti, jog asmuo „yra Jungtinėje Karalystėje“, yra ne tik fizinis suinteresuotojo asmens, kuris turi įprastai gyventi šioje valstybėje narėje, buvimas, bet ir teisės joje gyventi turėjimas.

9 — Priešingai nei „buvimo vieta“, kuri, remiantis Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnio k punktu, yra „laikinoji gyvenamoji vieta“.

2. Papildomas kaltinimas

22. Papildomai Komisija kaltina Jungtinę Karalystę tuo, kad teisei gauti tam tikras socialines išmokas nustačiusi sąlygą, kurią Jungtinės Karalystės piliečiai tenkina automatiškai, ji kitų valstybių narių piliečiams sukūrė diskriminacines sąlygas ir taip pažeidė Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnį.

23. Pasak Komisijos, per ikiteisminę procedūrą Jungtinė Karalystė pakeitė nuomonę: iš pradžių ji teigė, kad „teisės gyventi šalyje“ kriterijus yra įprastos gyvenamosios vietos tikrinimo sudedamoji dalis [10], paskui ėmė tvirtinti, kad tai atskira diskriminacinė, tačiau pagrįsta, sąlyga. Remdamasi generalinės advokatės E. Sharpston išvada, pateikta byloje *Bressol ir kt.* [11], Komisija teigia, kad reikalavimas turėti teisę gyventi šalyje yra tiesioginė diskriminacija dėl pilietybės. Tai reikalavimas, kuris taikomas tik užsieniečiams, nes šalyje gyvenantys Jungtinės Karalystės piliečiai ją tenkina automatiškai, o tai, Komisijos teigimu, pažeidžia Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnyje nustatytą lygybės principą. Dėl tiesioginės diskriminacijos Komisija pažymi, kad ji negali būti niekaip pagrįsta.

24. Net jeigu būtų pripažinta, jog tai, kaip tvirtina Jungtinė Karalystė, netiesioginė diskriminacija, Komisijos teigimu, ši valstybė narė nepateikė jokių argumentų, kuriais remiantis būtų galima teigti, kad aptariamas skirtingas požiūris yra tinkamas ir proporcingas, palyginti su tikslu užtikrinti, jog egzistuoja tikras ryšys tarp išmokos pareiškėjo ir priimančiosios valstybės narės.

25. Be to, Jungtinė Karalystė patvirtino, kad ekonomiškai neaktyvūs asmenys neturėtų tapti našta priimančiosios valstybės narės socialinės apsaugos sistemai, išskyrus atvejus, kai juos su ta valstybe sieja tam tikras ryšys. Komisija sutinka, kad ši valstybė narė nori įsitikinti, kad egzistuoja realus ryšys tarp išmokos pareiškėjo ir kompetentingos valstybės narės, tačiau kiek tai susiję su socialinėmis išmokomis, būtent Reglamente Nr. 883/2004 apibrėžtos priemonės, skirtos patikrinti, ar realiai egzistuoja toks ryšys (šiuo atveju – taikant įprastos gyvenamosios vietos kriterijų), o valstybės narės negali keisti tame reglamente išdėstytų nuostatų ar nustatyti papildomus reikalavimus. Pasak Komisijos, Jungtinė Karalystė net nebandė paaiškinti, kodėl teisės gyventi šalyje kriterijus yra tinkamas siekiant nustatyti, ar tarp asmens ir Jungtinės Karalystės egzistuoja pakankamas ryšys, kad šiam asmeniui būtų galima suteikti socialines išmokas pagal Reglamentą Nr. 883/2044.

B – *Atsiliepimas į ieškinį*

26. Atsiliepime į ieškinį Jungtinė Karalystė ginčija Komisijos pagrindinį kaltinimą remdamasi iš esmės sprendimu [12], kuriame Teisingumo Teismas, atmetęs tuos pačius argumentus, kuriuos Komisija nurodo šioje byloje, nusprendė, kad „iš principo nedraudžiama socialinių išmokų skyrimo ekonomiškai neaktyviems Sąjungos piliečiams susieti su reikalavimu, kad šie įvykdytų teisėto gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje sąlygas“ (44 punktas). Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad Reglamento Nr. 883/2004 70 straipsnio 4 dalies, kurioje, kaip ir 11 straipsnyje, nustatyta „kolizinė norma“, kuria siekiama išvengti kelių nacionalinės teisės sistemų taikymo vienu metu ir neleisti susidaryti padėčiai, kai asmenys, kuriems taikomas šis reglamentas, netenka socialinės apsaugos teikiamų garantijų dėl jiems taikomų teisės aktų, tikslas nėra nustatyti materialinių teisės gauti šioje byloje aptariamas išmokas (specialias neįmokines išmokas pinigais) atsiradimo sąlygų ir kad „iš esmės

10 — Dėl atliekamo tikrinimo siekiant nustatyti, ar pareiškėjas yra Jungtinėje Karalystėje, žr. 8 išnašą.

11 — C-73/08, EU:C:2009:396. Teisingumo Teismas nepritarė generalinės advokatės argumentams ir Sprendime *Bressol ir kt.* (C-73/08, EU:C:2010:181) nusprendė, kad aptariamas nevienodas požiūris yra netiesioginė diskriminacija (47 punktas).

12 — C-140/12, EU:C:2013:565. Šiame sprendime Teisingumo Teismas priėjo prie išvados, kad Austrijos teisėje numatytas „kompensacinis priedas prie senatvės pensijos“, kuris buvo nagrinėjamas šioje byloje, turėjo būti laikomas ir „specialia neįmokine išmoka pinigais“ pagal Reglamentą Nr. 883/2004, ir „socialinės paramos išmoka“ pagal Direktyvą 2004/38. Dėl šios priežasties Teisingumo Teismas nusprendė, jog aplinkybė, kad teisė pasinaudoti šiuo kompensaciniu priedu Sąjungos piliečių atveju priklauso nuo to, ar įrodoma, jog egzistuoja „teisė teisėtai gyventi“ Austrijoje siekiant užtikrinti, kad šią išmoką gaunantys ekonomiškai neaktyvūs Sąjungos piliečiai netaptų nepagrįsta našta Austrijos viešiesiems finansams, iš esmės atitinka Sąjungos teisę. Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad bet kuriuo atveju reikia nustatyti, ar aptariamos išmokos skyrimas asmeniui, esančiam P. Brey padėtyje, gali būti nepagrįsta našta nacionalinei socialinės paramos sistemai.

šios sąlygos turi būti nustatytos kiekvienos valstybės narės teisės aktuose“ (41 punktas). Pasak Jungtinės Karalystės, tie patys argumentai taikytini Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnyje nustatytai kolizinei normai, kuri atlieka tą pačią funkciją kaip minėto reglamento 70 straipsnio 4 dalis (speciali nuostata dėl specialių neįmokinių išmokų pinigais), kai siekiama nustatyti pareiškėjui taikomą nacionalinę teisę.

27. Dėl Komisijos papildomo kaltinimo Jungtinė Karalystė teigia, kad kaltinimas dėl tiesioginės diskriminacijos nepateiktas pagrįstoje nuomonėje, kurią Komisija jai atsiuntė per ikiteisminę procedūrą, ir pirmą kartą išdėstytas ieškinyje. Jos teigimu, Teisingumo Teismas yra ne kartą įvairiuose sprendimuose nusprendęs, kad galima iš ekonomiškai neaktyvių Sąjungos piliečių reikalauti įrodyti, jog jie turi teisę gyventi šalyje, tam, kad galėtų pasinaudoti socialinio draudimo išmokomis, ir kad Direktyvoje 2004/38 tai irgi aiškiai leidžiama siekiant, jog minėti ekonomiškai neaktyvūs piliečiai netaptų nepagrįsta našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai. Atsižvelgiant į šį principą turi būti aiškinamas Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnyje įtvirtintas vienodo požiūrio principas.

28. Jungtinė Karalystė pažymi, kad reikalavimas turėti teisę gyventi šalyje yra tik viena iš trijų kumuliacinių sąlygų, kurios turi būti tenkinamos siekiant įrodyti, kad pareiškėjas yra Jungtinėje Karalystėje. Kitos dvi sąlygos (buvimas ir įprasta gyvenamoji vieta) nepriklauso nuo pareiškėjo pilietybės, todėl Jungtinės Karalystės pilietis negali automatiškai tenkinti sąlygos, pagal kurią reikalaujama „būti Jungtinėje Karalystėje“ ir kuri jam suteikia teisę į ginčytinas išmokas. Vis dėlto Junginė Karalystė pripažįsta [13], kad šias sąlygas lengviau tenkinti jos piliečiams nei kitų valstybių narių piliečiams ir kad tai yra netiesioginio diskriminavimo priemonė [14]. Tačiau, Jungtinės Karalystės teigimu, ir kaip patvirtinta panašioje byloje priimto Sprendimo *Brey* [15] 44 punkte, ši priemonė yra objektyviai pagrįsta būtent viešųjų finansų apsauga, nes abi aptariamos išmokos finansuojamos, ne jų gavėjų įmokomis, o iš surenkamų mokesčių. Be to, nėra jokių požymių, kad ši priemonė neproporcinga siekiant užsibrėžto tikslo, kaip nurodyta Sprendime *Brey* [16].

C – *Dublikas*

29. Dėl pagrindinio kaltinimo dublike Komisija pažymi, kad Sprendimas *Brey* [17] buvo susijęs tik su Direktyvos 2004/38 taikymu specialioms neįmokinėms išmokoms pinigais, kurios turi ir socialinio draudimo, ir socialinės paramos požymių, o ši byla susijusi su dviem išmokomis šeimai, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 3 straipsnio 1 dalies j punktą, t. y. tikromis socialinio draudimo išmokomis, kurioms netaikoma Direktyva 2004/38. Dėl šio aspekto Komisija nurodo Sprendimo *Brey* vertimo problemą, dėl kurios šio sprendimo redakcijoje anglų kalba 44 punkte kalbama apie *social security benefits*, o redakcijoje vokiečių kalba (autentiška kalba, nes tai su Austrija susijusi byla) vartojamas terminas *Sozialleistungen* [18] .

30. Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad Jungtinės Karalystės teisės aktai, užuot skatinę laisvą Sąjungos piliečių judėjimą, kuris yra esminis Sąjungos teisės aktų dėl socialinio draudimo sistemų koordinavimo tikslas, jį varžo sudarydami šios laisvės kliūčių, pasireiškiančių diskriminacijos dėl pilietybės forma, o šios diskriminacijos pasekmė yra ta, kad asmuo gali neturėti teisės į ginčijamas išmokas šeimai nei kilmės valstybėje narėje, kurioje įprastai nebegyvena, nei priimančiojoje valstybėje narėje, jeigu neturi teisės joje gyventi.

13 — Atsiliepimo į ieškinį 35 punktas.

14 — Atsiliepimo į ieškinį 36 punktas.

15 — C-140/12, EU:C:2013:565.

16 — C-140/12, EU:C:2013:565, 71–78 punktai.

17 — C-140/12, EU:C:2013:565.

18 — Prancūzų kalba *prestations sociales*, o tai prilygsta terminui anglų kalba *social benefits*; ispanų kalba *prestaciones sociales* (vert. pastaba: lietuvių kalba – socialinės išmokos).

31. Dėl papildomo kaltinimo pažymėtina, kad Komisija dublike kritikuoja tai, jog Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnyje įtvirtintą kolizinę normą Jungtinė Karalystė aiškina taip, kad pagal ją valstybei narei leidžiama nustatyti diskriminacinį reikalavimą socialinio draudimo išmokai gauti. Principas, pagal kurį valstybės narės gali nustatyti teisėtus ribojimus, kad Sąjungos pilietis netaptų neproporcinga našta priimančiosios valstybės narės socialinio draudimo sistemai, taikomas tik socialinei paramai, o ne socialinio draudimo išmokoms. Jungtinės Karalystės nurodytas viešųjų finansų apsaugos tikslas yra neteisėtas būtent todėl, kad pagal socialinio draudimo sistemų koordinavimo mechanizmą atsakomybė už išmokų šeimai mokėjimą priskiriama tai valstybei narei, kurioje yra įprasta nepilnamečių vaikų turinčio asmens gyvenamoji vieta. Bet kuriuo atveju Jungtinės Karalystės nustatytas kriterijus yra neproporcingas šiam tikslui pasiekti (taip asmuo, ilgus metus mokėjęs mokesčius Jungtinėje Karalystėje, bet vėliau tam tikru laikotarpiu bedarbis, gali netekti teisės gyventi šioje šalyje ir dėl tos priežasties – teisės į nagrinėjamą išmoką), juo taip pat neužtikrinama, kad būtų vertinamos kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybės, kaip to reikalaujama Sprendime *Brey*[19].

D – *Triplikas*

32. Triplike Jungtinė Karalystė teigia, kad jos nacionalinė teisė gali būti taikoma pagal Reglamente Nr. 883/2004 nustatytas kolizines normas ir kad asmuo, kurio įprasta gyvenamoji vieta yra šioje valstybėje narėje, nepaisant nieko, gali neturėti teisės į aptariamas socialines išmokas.

33. Jungtinė Karalystė mano, kad terminas *social benefits* yra platesnis už *social security benefits* ir kad nors Sprendimo *Brey*[20] redakcijose prancūzų ir vokiečių kalbomis vartojamas būtent pirmasis terminas vietoje antrojo, ši aplinkybė bet kuriuo atveju išplečia minėto sprendimo 44 punkte įtvirtinto principo, kuris taip pat taikomas socialinio draudimo išmokoms, taikymo sritį. Niekur Sprendime *Brey* nenurodyta, kad Teisingumo Teismo išdėstyti argumentai taikomi išimtinai specialiosioms neįmokinėms išmokoms pinigais. Taip pats pasakytina ir apie Sprendimą *Dano*[21].

34. Be to, pasak Jungtinės Karalystės, sunku suvokti, kodėl tuo atveju, jei valstybės narės neprivalo mokėti specialiųjų neįmokinių išmokų pinigais, kurios užtikrintų minimalias pragyvenimo pajamas Sąjungos piliečiams, neturintiems teisės gyventi šalyje, jos turėtų tokiems asmenims mokėti išmokas, dėl kurių kilo ginčas šioje byloje, kurios yra daugiau nei minimalių pragyvenimo pajamų garantija ir kurios gali tapti nepagrįsta našta viešiesiems finansams, kaip tai suprantama pagal Sprendimą *Brey*[22], dėl to, kad yra finansuojamos iš surenkamų įmokų. Jungtinė Karalystė priduria, kad abi šioje byloje nagrinėjamos išmokos bet kuriuo atveju turi socialinei paramai būdingų savybių, nors tai nėra privalomas reikalavimas tam, kad Sprendime *Brey* įtvirtintas principas (kuris apskritai taikomas „socialinėms išmokoms“) taip pat būtų taikomas šioms išmokoms, dėl kurių pareikštas šis ieškinys dėl įsipareigojimų neįvykdymo. Pasak Jungtinės Karalystės, Sprendime *Dano*[23] Teisingumo Teismas patvirtino, kad tik ekonomiškai neaktyvūs Sąjungos piliečiai, kurių gyvenimas šalyje atitinka Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punkte nustatytas sąlygas, gali, kiek tai susiję su teise į socialines išmokas, reikalauti būti taip vertinami kaip šios valstybės piliečiai.

35. Dėl Komisijos argumento, kad pagal Jungtinės Karalystės teisės aktus neleidžiama kiekvieno atvejo vertinti atskirai, kaip nustatyta Sprendime *Brey*[24], Jungtinė Karalystė teigia, kad šis argumentas pirmą kartą nurodytas Komisijos dublike ir nebuvo minėtas per ikiteisminę procedūrą, todėl negali būti priimtas remiantis Teisingumo Teismo procedūros reglamento 127 straipsniu.

19 — C-140/12, EU:C:2013:565, 63–80 punktai.

20 — C-140/12, EU:C:2013:565, 44 punktas.

21 — C-333/13, EU:C:2014:2358.

22 — C-140/12, EU:C:2013:565.

23 — C-333/13, EU:C:2014:2358, 73 punktas.

24 — C-140/12, EU:C:2013:565, 63–80 punktai.

36. Bet kuriuo atveju Jungtinė Karalystė paaiškina [25], kaip praktiškai veikia abiejų ginčijamų išmokų skyrimas. Šias dvi išmokas administruojanti tarnyba *Her Majesty's Revenue and Customs* atsižvelgia, be kita ko, į *Department for Work and Pensions* pateikiamą informaciją apie tai, ar asmuo naudojosi socialine parama. Remdamasi šia informacija minėta tarnyba gali nustatyti, ar suinteresuotasis asmuo turi teisę gyventi Jungtinėje Karalystėje ir pasinaudoti ginčijamomis išmokomis. Tais atvejais, kai kyla abejonių, ar pareiškėjas turi teisę gyventi šalyje, atliekamas individualus pareiškėjo asmeninės padėties vertinimas, įskaitant jo įmokų istoriją ir klausimą, ar jis aktyviai ieško darbo ir ar turi realių galimybių būti įdarbintas.

37. 2015 m. birželio 4 d. įvyko teismo posėdis, kuriame abi šalys iš esmės pakartojo pirma išdėstytus argumentus ir atsakė į Teisingumo Teismo klausimus.

IV – **Vertinimas**

A – *Įžanga*

38. Kaip jau minėta, šiuo ieškiniu Komisija prašo Teisingumo Teismo konstatuoti, kad taikydama teisėto gyvenimo savo teritorijoje kontrolę arba asmens, pateikusio paraišką dėl išmokos už išlaikomą vaiką ir mokesčio kredito už išlaikomą vaiką patikrinimą Jungtinė Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnį.

39. Ieškiniui pagrįsti Komisija pateikia pagrindinį ir papildomą kaltinimus. Dėstydama pagrindinį kaltinimą Komisija teigia, kad Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punkte nustatytą sąlygos dėl įprastos gyvenamosios vietos nagrinėjimą Jungtinė Karalystė papildė teisėto gyvenimo šalyje patikrinimu ir taip nustatė papildomą reikalavimą, kuris nenumatytas šioje nuostatoje. Papildomame kaltinime Komisija teigia, kad ši valstybė narė nustatė sąlygą, kuri taikoma tik užsieniečiams (nes Jungtinės Karalystės piliečiai savaime turi teisę gyventi šioje valstybėje), o tai yra pagal šio reglamento 4 straipsnį draudžiama diskriminacija.

40. Atsižvelgiant į Komisijos požiūrį iš esmės atrodytų, kad šiuos argumentus reikia išanalizuoti nurodyta pirmumo tvarka: visų pirma nagrinėti argumentą dėl įprastos gyvenamosios vietos patikrinimo, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/204 11 straipsnio 3 dalies e punktą, papildymo gyvenimo šalyje teisėtumo patikrinimu neteisėtumo, o tada – argumentą dėl diskriminacijos, kylančios iš to, kad ne Jungtinės Karalystės kilmės Sąjungos piliečiams taikomas teisėto gyvenimo šalyje patikrinimas, kuris netaikomas Jungtinės Karalystės piliečiams. Tačiau dėl toliau nurodytų priežasčių į šiuos argumentus bus atsakyta nevisiškai tokia tvarka.

41. Iš tiesų pagrindinis Komisijos argumentas, galima sakyti, pamažu neteko savo reikšmės nagrinėjant šią bylą. Reikia atsižvelgti į aplinkybę, kad nuo tada, kai Jungtinė Karalystė atsakė į atsiųstą pagrįstą nuomonę, ji nuosekliai neigė, kad ginčijamais teisės aktais norėjo pagrįsti teisėtumo kontrolę, kaip įprastos gyvenamosios vietos kontrolės dalį. Iš tiesų nuo tada Jungtinė Karalystė teigia, kad teisėto gyvenimo patikrinimas, kurį ji taiko tais atvejais, kaip nagrinėjamieji šioje byloje, nesusijęs su įprastos gyvenamosios vietos patikrinimu [26]. Todėl ginčo esmė persikėlė prie antrojo kaltinimo, kuris susijęs su pagal Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnį draudžiamu diskriminavimu.

42. Taigi Komisijos pateiktą pirmąjį kaltinimą nagrinėsiu santykinai trumpai, paskui išsamiai išanalizuosiu iš pradžių kaip papildomą nurodytą kaltinimą. Atsižvelgiant į bylos aplinkybes, pirmiausia reikia apibrėžti šioje byloje nagrinėjamas socialines išmokas.

25 — Tripliko 21 punktas.

26 — Konkrečiai žr. Jungtinės Karalystės atsakymo į pagrįstą nuomonę 3 puslapį.

B – *Socialinės išmokos, dėl kurių pareikštas ieškinys*

43. Šis ieškinys dėl įsipareigojimų neįvykdymo susijęs su išmoka už išlaikomą vaiką (*child benefit*) ir su mokesčio kreditu už išlaikomą vaiką (*child tax credit*). Šios dvi išmokos mokamos pinigais ir finansuojamos iš surenkamų mokesčių, o ne iš jų gavėjų įmokų; šių išmokų bendras tikslas yra prisidėti prie šeimos išlaidų padengimo. Nė vienos iš šių išmokų Jungtinė Karalystė neįtraukė į Reglamento Nr. 883/2004 X priedą, o aplinkybė, kad tai nėra specialiosios neįmokinės išmokos pinigais, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 70 straipsnį, nebuvo ginčijama nagrinėjant bylą.

44. Remiantis *Social Security Contributions and Benefits Act 1992* 141 straipsniu, „kiekvienas asmuo, išlaikantis vieną ar daugiau vaikų bet kurią savaitę, turi teisę, kaip nustatyta šio skyriaus nuostatose, į išmoką (toliau – išmoka už vaiką) už vieną ar kelis tą savaitę jo išlaikomus vaikus“ [27]. Išmoka už išlaikomą vaiką yra išmoka šeimai, iš esmės skirta iš dalies kompensuoti išlaidas, kurių patiria vieną ar daugiau vaikų išlaikantis asmuo. Iš principo tai yra universali išmoka, tačiau didesnes pajamas turintys pareiškėjai, vykdydami mokestines prievoles, privalo grąžinti sumą, kuri neviršytų gautos išmokos sumos [28].

45. Savo ruožtu mokesčio kreditas už išlaikomą vaiką, kurį reglamentuoja 2002 m. *Tax Credits Act* [29] 8 ir 9 straipsniai, taip pat yra išmoka pinigais, mokama išlaikomų vaikų turintiems asmenims, o šios išmokos dydis priklauso nuo šeimos pajamų dydžio, išlaikomų vaikų skaičiaus ir kitų veiksnių, kaip antai galimo šeimos nario neįgalumo [30]. Mokesčio kreditas už išlaikomą vaiką pakeitė kelias kitas papildomas išmokas, kurios buvo mokamos įvairių pragyventi skirtų išmokų (susijusių su pajamomis) pareiškėjams už išlaikomus vaikus ir kurių bendras tikslas buvo sumažinti vaikų skurdą [31].

46. Dėl šių išmokų pobūdžio pritariu Komisijos nuomonei, jog pagal Reglamentą Nr. 883/2004 tai yra socialinio draudimo išmokos. Konkrečiai kalbant, tai išmokos šeimai, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 3 straipsnio 1 dalies 1 punktą, aiškinamą atsižvelgiant į to paties reglamento 1 straipsnio z punktą, nes, remiantis Teisingumo Teismo praktikoje išvardytomis savybėmis, tai yra išmokos, kurios automatiškai skiriamos tam tikrus objektyvius kriterijus atitinkantiems asmenims neatliekant individualaus ir diskrecinio asmeninių poreikių vertinimo ir kurios skirtos šeimos išlaidoms kompensuoti [32].

27 — Dėl išmokos už vaiką žr., kiek tai susiję su Didžiąja Britanija, *Social Security Contributions and Benefits Act de 1992* 146 straipsnį ir 2006 m. *Child Benefit (General) Regulations* 23 straipsnį [redakcija su pakeitimais, padarytais *Child Benefit (General) and the Tax Credits (Residence) (Amendment) Regulations 2014*], o kiek tai susiję su Šiaurės Airija, žr. *Social Security Contributions and Benefits (Northern Ireland) Act 1992* 142 straipsnį ir minėtų *Child Benefit (General) Regulations* (redakcija su pakeitimais) 27 straipsnį.

28 — Išsamesnės informacijos galima rasti Jungtinės Karalystės interneto svetainėje https://www.gov.uk / child-benefit, kurioje detaliai paaiškinta apie šią išmoką. Remiantis šioje svetainėje pateikta informacija, išmoka už išlaikomą vaiką šiuo metu yra 20,70 GBP per savaitę už pirmą vaiką ir 13,70 GBP per savaitę už kiekvieną kitą vaiką. Taip pat žr. interneto svetainę https://www.citizensadvice.org.uk / benefits / children-and-young-people / benefits-for-families-and-children/#h-child-benefit, kurioje pateikta išsamesnės praktinės informacijos dėl šios išmokos prašymų ir skyrimo.

29 — Dėl reikalavimo gyventi šalyje mokesčio kredito už išlaikomą vaiką atveju žr. *Tax Credits (Residence) Regulations 2003* [redakcija su pakeitimais, padarytais *Child Benefit (General) and the Tax Credits (Residence) (Amendment) Regulations 2014*] 3 straipsnį.

30 — Nepaisant pavadinimo, mokesčio kreditas už išlaikomą vaiką yra suma, kurią kompetentinga valdžios institucija periodiškai perveda į gavėjų banko sąskaitą ir kurią norėdamas gauti pareiškėjas, panašu, turi mokėti įmokas. Svetainėje https://www.gov.uk / child-tax-credit / what-youll-get nenustatyta konkreti suma, nes ji priklauso nuo tam tikrų asmeninių ir šeiminių veiksnių. Išsamesnės informacijos apie šį mokesčio kreditą už išlaikomą vaiką galima rasti internete adresu https://www.citizensadvice.org.uk / benefits / children-and-young-people / benefits-for-families-and-children/#h-child-benefit.

31 — Jungtinės Karalystės atsiliepimo į ieškinį 6 punktas.

32 — Sprendimo *Hoever ir Zachow* (C-245/94 ir C-312/94, EU:C:1996:379) 27 punktas. Taip pat žr. Sprendimo *Hughes* (C-78/91, EU:C:1992:331) 22 punktą. Iš tikrųjų mokesčio kredito suma už išlaikomą vaiką priklauso nuo šeimos pajamų dydžio ir vaikų skaičiaus, o šiuo mokesčio kreditu nebegalima pasinaudoti, jeigu minėtos pajamos viršija tam tikrą ribą; vis dėlto Sprendimo *Hughes* (C-78/91, EU:C:1992:331) 17 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad tuo remiantis negalima teigti, jog šios išmokos skyrimas priklauso nuo pareiškėjo asmeninių poreikių individualaus vertinimo (tai būdinga socialinei paramai), nes šiuo atveju yra nustatyti objektyvūs teisės aktuose apibrėžti kriterijai, kuriuos įvykdžius suteikiama teisė į šią išmoką, o kompetentinga valdžios institucija negali atsižvelgti į kitas asmenines aplinkybes.

47. Beje, taip pat pritariu Komisijos pozicijai, kad ginčijamų išmokų kvalifikavimas kaip socialinio draudimo išmokų negali būti ginčijamas nurodant aplinkybę, kad jas skiriant nereikalaujama mokėti jokių įmokų. Iš tikrųjų išmokos finansavimo būdas neturi reikšmės ją pripažįstant socialinio draudimo išmoka, kaip tai įrodo aplinkybė, jog, remiantis Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnio 2 dalimi, neįmokinės išmokos taip pat patenka į šio reglamento taikymo sritį [33].

C – Dėl teisėto gyvenimo šalyje patikrinimo kaip dar vienos sąlygos, kuri papildo įprastos gyvenamosios vietos tyrimą, atitikties reglamentui

48. Pagrindinis Komisijos kaltinimas susijęs su tuo, kad prie Reglamento Nr. 83/2004 11 straipsnio 3 dalies e punkte numatyto įprastos gyvenamosios vietos patikrinimo Jungtinė Karalystė prideda teisėto gyvenimo šalyje patikrinimą ir taip nustato papildomą sąlygą, nenumatytą šioje nuostatoje, pagal kurią „visiems kitiems asmenims, kuriems netaikomi a–d punktai, taikomi tos valstybės narės, kurioje jie gyvena, teisės aktai“. Atsakyti į šį kaltinimą turėtų padėti keli patikslinimai.

49. Reikia priminti, kad Reglamento Nr. 883/2004 tikslas yra koordinuoti valstybių narių socialinio draudimo sistemas, kad būtų užtikrintas veiksmingas laisvo asmenų judėjimo įgyvendinimas. Šiuo tikslu Reglamente Nr. 883/2004 nustatyti keli bendrieji principai, kurių turi būti laikomasi visų valstybių narių socialinės apsaugos srities teisės aktuose ir kuriais kartu su reglamente nustatyta kolizinių normų sistema užtikrinama, kad pagal skirtingas nacionalines sistemas asmenimis, kurie naudojasi jiems suteikta teise laisvai judėti ir gyventi Sąjungoje, nebūtų sukurta nepalankesnė padėtis dėl to, kad jie pasinaudojo šia teise [34]. Vienas iš šių bendrųjų principų yra Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnyje įtvirtintas lygybės principas, kuris konkrečiai socialinės apsaugos srityje įgyvendina visai Sąjungos teisei taikomą nediskriminavimo dėl pilietybės principą, įtvirtintą SESV 18 straipsnyje [35].

50. Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punkto, kuriame nurodyta kolizinė norma [36], tikslas – nustatyti taikytiną nacionalinę teisę norint gauti šio reglamento 3 straipsnio 1 dalyje išvardytas socialinio draudimo išmokas (tarp kurių yra išmokos šeimai), kiek tai susiję su asmenimis, kurie nenurodyti minėto 11 straipsnio 3 dalyje, t. y. iš esmės ekonomiškai neaktyviais asmenimis. Taigi Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punkto tikslas yra ne tik išvengti kelių nacionalinės teisės sistemų taikymo vienu metu tam tikrai konkrečiai situacijai ir iš to galinčių kilti komplikacijų, bet ir neleisti susidaryti padėčiai, kad iš asmenų, kuriems taikomas šis reglamentas, būtų atimta socialinio draudimo srityje teikiama apsauga dėl to, kad nėra jiems taikytinų teisės aktų [37].

51. Asmenims, apie kuriuos kalbama 11 straipsnio 3 dalies e punkte, taikomi tos valstybės narės, kurioje jie gyvena, teisės aktai (nepažeidžiant kitų šio reglamento nuostatų, kuriomis jiems užtikrinamos išmokos pagal vienos ar kelių kitų valstybių narių nacionalinę teisę), o gyvenamoji vieta pagal šio reglamento 1 straipsnio j punkte pateiktą apibrėžtį yra „vieta, kurioje asmuo paprastai gyvena“ [38].

33 — Žr. Sprendimo *Hughes* (C-78/91, EU:C:1992:331) 21 punktą.

34 — Šiuo klausimu žr. K. Lenaerts ir P. van Nuffel *European Union Law*, 3-iasis leidimas, Londonas, *Sweet & Maxwell*, 2011 m., p. 269 ir E. Eichenhofer *Sozialrecht der Europäischen Union*, 3-iasis leidimas, Berlynas, *Erich Schmidt*, 2006 m., p. 49 ir 50 bei p. 68 ir paskesnius.

35 — Dėl lygybės principo turinio ir diskriminacijos dėl pilietybės draudimo konkrečiai Sąjungos teisėje socialinio draudimo srityje žr. M. Husmann *Diskriminierungsverbot und Gleichbehandlungsgebot des Art. 3 VO 1408/71 und der Artt. 4 und 5 VO 883/2004. Zeitschrift für europäisches Sozial- und Arbeitsrecht* nr. 3, 2010 m., p. 97 ir paskesnius ir A. Bokeloh *Die Gleichbehandlung der Staatsangehörigen in der Europäischen Sozialrechtskoordinierung*». *Zeitschrift für europäisches Sozial- und Arbeitsrecht*, Nr. 10, 2013 m., p. 398 ir paskesnius, taip pat E. Eichenhofer, *op. cit*., p. 82 ir paskesnius bei nurodytą bibliografiją ir teismų praktiką.

36 — Reglamente Nr. 883/2004 nustatyta kolizinių normų sistema pasižymi tuo, kad iš kiekvienos valstybės narės teisės aktų leidėjo atimama kompetencija nustatyti nacionalinės teisės aktų apimtį ir taikymo sąlygas, kiek tai susiję su asmenimis, kuriems jie taikomi, ir teritorija, kurioje nacionalinės teisės nuostatos turi poveikį (Sprendimo *Ten Holder* (302/84, EU:C:1986:242) 21 punktas).

37 — Pagal analogiją žr. Sprendimo *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565) 38 ir paskesnius punktus.

38 — Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad šiose nuostatose vartojama sąvoka „gyvenamoji vieta“ reiškia įprastą gyvenamąją vietą, t. y. vietą, kur aptariami asmenys įprastai gyvena ir kur taip pat įprastai yra jų interesų centras, todėl yra savarankiška Sąjungos teisės sąvoka (Sprendimo *B*., C-394/13, EU:C:2014:2199, 26 punktas ir Sprendimo *Swaddling*, C-90/97, EU:C:1999:96, 28 ir 29 punktai).

52. Todėl siekiant nustatyti, kur yra „įprasta“ asmens, kuriam taikomas Reglamentas Nr. 883/2004, gyvenamoji vieta to reglamento 11 straipsnio 3 dalies e punkto taikymo tikslais, reikia atsižvelgti tik į faktines aplinkybes. Iš tikrųjų Teisingumo Teismo praktikoje [39] laikui bėgant buvo nustatytas nebaigtinis kriterijų (visi susiję su faktais), į kuriuos reikia atsižvelgti nustatant įprastą asmens gyvenamąją vietą, ir tai, kurios valstybės narės teisės aktai bus taikomi konkrečiu atveju, kiek tai susiję su Reglamentu Nr. 883/2004, sąrašas, kuris šiuo metu pateiktas Reglamento Nr. 987/2009 [40] 11 straipsnio 1 dalyje. Galiausiai abi ginčo šalys sutaria, kad sąvoka „įprasta gyvenamoji vieta“ susijusi su faktais.

53. Remiantis tuo, kas pasakyta, galima daryti išvadą, kad problema kilo dėl Jungtinės Karalystės teisės aktuose vartojamų sąvokų, kurios sukuria tam tikrą teisinę fikciją, kai nurodoma, kad asmenys, kurie Jungtinėje Karalystėje negyvena teisėtai, pagal Sąjungos teisę „nėra jos teritorijoje“ [41]. Taip nacionalinėje teisėje supainiojamos dvi sąvokos: „teisėtas gyvenimas šalyje“ ir „įprasta gyvenamoji vieta“, kurios, kaip teisingai teigia Komisija, neturėtų būti painiojamos. Be to, aiškindami vien pagal šių teisės aktų formuluotę galėtume pritarti Komisijos teiginiui, kad Jungtinė Karalystė įprastos gyvenamosios vietos kontrolę papildė teisėto gyvenimo šalyje patikrinimu, kuris visiškai su tuo nesusijęs ir tam tikra prasme ją iškraipo, ir dėl šios vienintelės priežasties daryti išvadą, kad Jungtinė Karalystė neįvykdė įsipareigojimų, nustatytų Reglamente Nr. 883/2004.

54. Tačiau toks požiūris būtų pernelyg paprastas ir, mano manymu, klaidingas. Akivaizdu, kad, nepaisant aiškiai dviprasmiškos formuluotės ar vartojamos terminijos, nacionalinės teisės aktų leidėjas šiuo atveju „neiškraipo“ įprastos gyvenamosios vietos patikrinimo taikydamas teisėto gyvenimo šalyje kriterijų, kad įvertintų gyvenamosios vietos įprastumą [42]. Iš tikrųjų, kaip minėjau, Jungtinė Karalystė jau atsakydama į pagrįstą nuomonę nebegynė teisėto gyvenimo šalyje patikrinimo, kuris jį sieja su įprastos gyvenamosios vietos patikrinimu, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punktą. Jungtinė Karalystė iš tikrųjų reikalauja tik to, kad, neatsižvelgiant į tai, ar laikomasi Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punkto (ar net viso reglamento), teisės gyventi šalyje teisėtumas būtų tikrinamas atsižvelgiant į Sąjungos teisę (būtent į Direktyvą 2004/38), kai reikia priimti sprendimą dėl tam tikrų socialinių išmokų skyrimo.

55. Komisija atsižvelgė į šį Jungtinės Karalystės argumentų pokytį ir suformulavo papildomą kaltinimą taip, kad jeigu į įprastos gyvenamosios vietos nagrinėjimą neįtraukiamas joks gyvenimo šalyje teisėtumo patikrinimas, o teisėtas gyvenimas šalyje tikrinimas atskirai, tokiu atveju neišvengiamai pasireiškia pagal Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnį draudžiama diskriminacija. Galima sakyti, kad nuo pat pradžių Komisija suvokė, kad problemos esmė glūdi Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnyje. Iš tiesų, nors Komisija visus argumentus pagrindiniame kaltinime sutelkė į (įprastos) gyvenamosios vietos, kaip ryšį įrodančio kriterijaus, naudojamo šio reglamento 11 straipsnio 3 dalies e punkte įtvirtintoje kolizinėje normoje, patikrinimą, ji iš tikrųjų kaltina Jungtinę Karalystę tik tuo, kad ši neįvykdė įsipareigojimų pagal šio reglamento 4 straipsnį.

56. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atmesti Komisijos pateiktą pagrindinį kaltinimą, nes Jungtinės Karalystės nustatytas teisėto gyvenimo šalyje patikrinimas savaime nepažeidžia Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punkto nuostatų.

39 — Žr., be kita ko, Sprendimo *Swaddling* (C-90/97, EU:C:1999:96) 29 punktą ir Sprendimo *Wencel* (C-589/10, EU:C:2013:303) 45 ir paskesnius punktus.

40 — 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 987/2009, nustatantis Reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką (OL L 284, p. 1).

41 — Tiek išmokos už išlaikomą vaiką atveju, tiek mokesčio kredito už išlaikomą vaiką atveju taikytinuose nacionalinės teisės aktuose reikalaujama, kad siekdamas pasinaudoti teise į šias išmokas pareiškėjas „turi būti Jungtinėje Karalystėje“ (anglų k. „is in Great Britain“ arba Šiaurės Airijoje). Tačiau toliau nurodysiu, kad ši sąlyga tenkinama tik tuo atveju, kai pareiškėjas: a) fiziškai yra Jungtinėje Karalystėje; b) turi įprastą gyvenamąją vietą Jungtinėje Karalystėje; ir c) *turi teisę gyventi Jungtinėje Karalystėje*. Taigi šios išmokos neskiriamos, jeigu pareiškėjas neturi teisės gyventi Jungtinėje Karalystėje, nes tokiu atveju pagal *Child Benefit (General) Regulations 2006* 23 straipsnio 4 dalį ir *Tax Credits (Residence) Regulations 2003* 3 straipsnio 5 dalį, aiškinamą atsižvelgiant į *Social Security Contributions and Benefits Act de 1992* 146 straipsnį, laikoma, kad asmens „nėra“ Jungtinėje Karalystėje

42 — Jungtinė Karalystė tai aiškiai pripažįsta atsiliepimo į ieškinį 32 punkte ir dubliko 7 punkte.

D – *Dėl su Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsniu nesuderinamos diskriminacijos, kurią Jungtinė Karalystė gali būti sukėlusi atlikdama pareiškėjo teisėto gyvenimo šalyje patikrinimą per tam tikrų socialinių išmokų skyrimo procedūrą*

1. Išankstinės pastabos

57. Pasak Komisijos, net jei būtų pripažinta, jog teisėto gyvenimo šalyje patikrinimas gali būti nepriklausomas, palyginti su įprastos gyvenamosios vietos patikrinimu, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punktą, Jungtinė Karalystė bet kuriuo atveju pažeidžia šį reglamentą. Komisijos nuomone, kadangi teisėto gyvenimo šalyje tikrinimas per socialinio draudimo išmokos skyrimo procedūrą taikomas tik užsieniečiams, nes Jungtinės Karalystės piliečiai savaime turi teisę gyventi šioje valstybėje narėje, jis yra diskriminuojantis ir nesuderinamas su Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsniu. Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnyje iš esmės nustatytas vienodas požiūris, kiek tai susiję su socialinio draudimo srities nacionalinės teisės aktuose numatytomis išmokomis ir pareigomis. Šis argumentas reikalauja šiek tiek išsamesnio atsakymo, priešingai, nei jį pateikia Komisija.

58. Visų pirma, reikia išnagrinėti principinį klausimą, ar valstybė narė privalo skirti socialines išmokas, apie kurias kalbama šioje byloje ir kurias ji skiria savo piliečiams bei teisėtai jos teritorijoje gyvenantiems Sąjungos piliečiams, Sąjungos piliečiui, kuris teisėtai negyvena jos teritorijoje (t. y. asmeniui, kuris netenkina būtent Direktyvoje 2004/38 nustatytų sąlygų). Atsižvelgiant į atsakymą į šį klausimą, paaiškės, ar valstybės narės sprendimas skirti tam tikras socialines išmokas tik teisėtai jos teritorijoje gyvenantiems asmenims savaime yra diskriminacinis, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnį.

59. Antra, kai bus išsklaidytos su šiuo klausimu susijusios abejonės, reikės išnagrinėti konkretesnes irgi principines problemas, susijusias su klausimu, ar valstybė narė, kurioje prašoma skirti tokias socialines išmokas, kaip nagrinėjamosios šioje byloje, gali tuo pat metu, kai tikrina gyvenamosios vietos įprastumą, teisėtai tikrinti ir pareiškėjo gyvenimo šalyje teisėtumą.

60. Kai galiausiai ši problema bus išspręsta, reikės išnagrinėti ir klausimą, ar ši valstybei narei suteikta teisė yra absoliuti, ar, atvirkščiai, ji teisėta tik esant tam tikroms sąlygoms. Kaip matysime, šis problemos aspektas išryškėja tik labai lakoniškai pačioje procedūros pabaigoje Komisijos dublike, o tai yra priežastis, dėl kurios Jungtinė Karalystė mano, kad su ja susiję argumentai nepriimtini, nes pateikti pavėluotai. Jei reikės, turės būti nagrinėjamas galimas šių argumentų nepriimtinumas neatsižvelgiant į aplinkybę, kad siekdamas išsamumo galiu pasiūlyti atsakymą ir į šį klausimą.

2. Ryšys su sprendimuose *Brey* ir *Dano* nustatyta teismo praktika

61. Tačiau prieš pradedant nagrinėjimą nurodyta tvarka, visų pirma reikia paminėti galimą sprendimuose *Brey*[43] ir *Dano*[44], kuriais šalys nuolat rėmėsi per procedūrą, nustatytos teismo praktikos reikšmę šioje byloje[45].

62. Pirmiausia reikia pažymėti, kad sprendimuose *Brey*[46] ir *Dano*[47] nustatyta teismo praktika yra reikšminga šiai bylai, nes juose nagrinėta, ar teisėta atsižvelgti į teisę gyventi šalyje, kai valstybė narė skiria socialines išmokas jos teritorijoje gyvenantiems Sąjungos piliečiams.

43 — C-140/12, EU:C:2013:565.

44 — C-333/13, EU:C:2014:2358.

45 — Taip pat žr. neseniai priimtą Sprendimą *Alimanovic* (C-67/14, EU:C:2015:597), kurio šalys negalėjo paminėti, nes jis buvo priimtas jau įvykus teismo posėdžiui šioje byloje.

46 — C-140/12, EU:C:2013:565.

47 — C-333/13, EU:C:2014:2358.

63. Tačiau bylose *Brey* ir *Dano* Teisingumo Teismas turėjo priimti prejudicinius sprendimus ir pateikti teisingą Direktyvos 2004/38 7 straipsnio, dėl kurio reikšmės abejonių nekilo, išaiškinimą, o šioje byloje, kurioje nagrinėjamas ieškinys dėl įsipareigojimų neįvykdymo, ginčas susijęs su klausimu, ar reikia taikyti šią direktyvą, būtent jos 7 straipsnį, kai taikomas Reglamentas Nr. 883/2004 [48].

64. Kita vertus, priešingai nei šioje byloje, minėtuose sprendimuose, kaip ir Sprendime *Alimanovic* [49], buvo nagrinėjamos specialiosios neįmokinės išmokos pinigais, kurias reglamentuoja Reglamento Nr. 883/2004 straipsnis ir kurios laikomos socialinės paramos išmokomis pagal Direktyvą 2004/38 [50]. Nors dėl šio aspekto Direktyvoje 2004/38 atsižvelgiama į poreikį skirti socialinės paramos išmokas atsižvelgiant į gyvenimo šalyje teisėtumą [51], joje nieko nepasakyta apie socialinio draudimo išmokas, kurios nagrinėjamos šioje byloje.

65. Atsižvelgdamas į tai, kas buvo išdėstyta, ir plėtodamas argumentus pateiksiu reikšmingas nuorodas į šią teismo praktiką.

3. Dėl valstybės narės pareigos skirti socialines išmokas, susijusias su teisėtu gyvenimu šalyje, ir jos pasekmių kaltinimui dėl diskriminacijos

66. Pirmasis principinis klausimas, kurį reikia nagrinėti, susijęs su tuo, ar valstybė narė privalo skirti socialines išmokas, kurias skiria savo piliečiams, jos teritorijoje gyvenamąją vietą turinčiam Sąjungos piliečiui tik tuo atveju, jeigu jo gyvenimas šalyje atitinka sąlygas, nustatytas būtent Direktyvoje 2004/38. Kaip jau minėjau, atlikus šią analizę padaryta išvada turės įtakos klausimui, ar tai, jog valstybė narė neskiria šioje byloje nagrinėjamų socialinių išmokų asmenims, kurie neturi teisės gyventi jos teritorijoje, yra diskriminavimas, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnį.

67. Kad būtų galima atsakyti į šį klausimą, visų pirma reikia priminti, kaip tai nurodo Teisingumo Teismas Sprendime *Dano* [52], kad pagal SESV 20 straipsnio 1 dalį Sąjungos piliečio statusas suteikiamas visiems asmenims, turintiems valstybės narės pilietybę. Teisingumo Teismas jau ne vieną kartą yra nusprendęs, kad Sąjungos piliečio statuso paskirtis – būti valstybių narių piliečių esminiu statusu, leidžiančiu tiems piliečiams, kurių situacija ta pati, SESV taikymo *ratione materiae* srityje būti vienodai teisiškai vertinamiems, neatsižvelgiant į jų pilietybę ir nepažeidžiant šiuo tikslu aiškiai numatytų išimčių [53].

68. Taigi kiekvienas Sąjungos pilietis gali remtis SESV 18 straipsnyje įtvirtintu diskriminacijos dėl pilietybės draudimu visais atvejais, kurie priklauso Sąjungos teisės taikymo *ratione materiae* sričiai. Šie atvejai apima pagal SESV 20 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos a punktą ir SESV 21 straipsnį suteiktos teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje įgyvendinimą [54].

48 — Reikia atkreipti dėmesį į aplinkybę, kad būtent Direktyvoje 2004/38 (konkrečiai jos 7 straipsnio 1 dalies b punkte – kai kalbama apie ekonomiškai neaktyvius piliečius) nustatytos sąlygos, kurias turi patikrinti priimančioji valstybė narė, kad nustatytų, ar socialinių išmokų, kurios nagrinėjamos šioje byloje (ir kurios patenka į materialinę Reglamento Nr. 883/2004 taikymo sritį), pareiškėjo buvimas jos teritorijoje yra teisėtas.

49 — C-67/14, EU:C:2015:597, 43 punktas.

50 — Žr., be kita ko, Sprendimo *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565) 58 ir paskesnius punktus.

51 — Ir taip neišvengiamai įtvirtina, kaip teigia generalinis advokatas M. Wathelet išvados, pateiktos byloje *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:341), 96 punkte, „skiriant socialinę paramą <…> galimą nevienodą požiūrį į priimančiosios valstybės narės piliečius ir kitus Sąjungos piliečius“.

52 — C-333/13, EU:C:2014:2358, 57 punktas.

53 — Sprendimo *Grzelczyk* (C-184/99, EU:C:2001:458) 31 punktas; Sprendimo *D'Hoop* (C-224/98, EU:C:2002:432) 28 punktas ir Sprendimo *N.* (C-46/12, EU:C:2013:97) 27 punktas.

54 — Žr. be kita ko, Sprendimo *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358) 59 punktą ir Sprendimo *N.* (C-46/12, EU:C:2013:97) 28 punktą.

69. Kaip Teisingumo Teismas pažymėjo Sprendime *Dano*[55], šiuo klausimu vis dėlto reikia konstatuoti, kad SESV 18 straipsnio 1 dalyje draudžiama bet kokia diskriminacija dėl pilietybės „Sutarčių taikymo srityje, nepažeidžiant jose esančių specialių nuostatų“. SESV 20 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje aiškiai nustatyta, kad naudojimosi teisėmis, kurios pagal šį straipsnį suteiktos Sąjungos piliečiams, „sąlygas ir ribas nustato Sutartys ir joms įgyvendinti skirtos priemonės“. Be to, SESV 21 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad Sąjungos piliečiai turi teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje „laikydamiesi Sutartyse ir joms įgyvendinti priimtose nuostatose nustatytų apribojimų bei sąlygų“[56]. Tokia nuoroda į šios laisvės apribojimą taip pat numatyta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 45 straipsnio, kuriame įtvirtinta laisvė judėti ir apsigyventi, išaiškinime: „1 dalyje garantuota teisė yra [SESV] 20 straipsnio 2 dalies a punkte garantuota teisė <…>. Remiantis 52 straipsnio 2 dalimi, ji taikoma Sutartyse nustatytomis sąlygomis ir neviršijant ten nustatytų ribų“.[57]

70. Šiuo klausimu reikia priminti, kad Reglamento Nr. 883/2004 tikslas labai glaudžiai susijęs su Sąjungos piliečių pagrindine teise laisvai judėti, nes jis buvo priimtas siekiant palengvinti ir užtikrinti veiksmingą šios teisės įgyvendinimą koordinuojant nacionalines socialinio draudimo sistemas[58]. Iš tiesų, kaip jau minėjau, Reglamento Nr. 883/2004 tikslas yra koordinuoti valstybių narių nacionalines socialinio draudimo sistemas siekiant, kaip nurodyta jo konstatuojamosiose dalyse, „garantuoti, kad būtų veiksmingai naudojamasi teise į laisvą asmenų judėjimą“ (45 konstatuojamoji dalis) ir taip „padėti kelti gyvenimo lygį bei užimtumo sąlygas“ tų asmenų, kurie juda Sąjungoje (1 konstatuojamoji dalis). Todėl teisės, kurios suteiktos pagal Reglamentą Nr. 883/2004, yra teisės, skirtos laisvam Sąjungos piliečių judėjimui ir apsigyvenimui užtikrinti laikantis tokių teisinių sąlygų, kuriomis ši teisė suteikta[59].

71. Tam tikros sąlygos ir ribojimai, pagal SESV 20 ir 21 straipsnius taikomi naudojimuisi laisve judėti ir gyventi Sąjungoje, kuri yra ne absoliuti[60], o „reguliuojama“ laisvė, nustatyti Direktyvoje 2004/38[61]. Ši direktyva, kurios atitiktimi Sutartims Teisingumo Teismas nesuabejojo sprendimuose *Brey*[62], *Dano*[63] ir *Alimanovic*[64] ir dėl kurios nekilo diskusijų šioje byloje, buvo priimta, kaip teigiama jos 4 konstatuojamojoje dalyje, siekiant atsisakyti sektorinio ir fragmentiško metodo, kuris buvo taikomas iki šiol reglamentuojant teisę laisvai judėti ir gyventi, ir sudaryti palankesnes sąlygas naudotis šia teise.

72. Taigi reikia pradėti nuo principo, kad Direktyvos 2004/38 nuostatos, kuriomis reglamentuojama Sąjungos piliečių laisvė judėti ir apsigyventi, išlieka visiškai taikytinos ir tuo atveju, kai taikomas šioje byloje nagrinėjamas reglamentas, kuriuo galiausiai siekiama užtikrinti teisės judėti ir apsigyventi Sąjungoje veiksmingumą, todėl jos negali būti laikomos nereikšmingomis tokiomis aplinkybėmis. Šiuo klausimu nepritariu Komisijos nuomonei[65], kad „gyvenamosios vietos“ sąvokai, kaip ji suprantama pagal Reglamentą (EB) Nr. 883/2004, <…> netaikomos galimos išankstinės teisinės sąlygos[66]“.

55 — C-333/13, EU:C:2014:2358 60 punktas.

56 — Žr., be kita ko, Sprendimo *Baumbast ir R* (C-413/99, EU:C:2002:493) 84 ir paskesnius punktus; Sprendimo *Trojani* (C-456/02, EU:C:2004:488) 31 ir paskesnius punktus; Sprendimo *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565) 46 ir 47 punktus.

57 — Su Pagrindinių teisių chartija susiję išaiškinimai (OL C 303, 2007, p. 17).

58 — Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Wencel* (C-589/10, EU:C:2013:303): principai, kuriais grindžiamos nacionalinės socialinio draudimo srities teisės aktų koordinavimo taisyklės, sutampa su principais, kurie priskiriami prie laisvo asmenų judėjimo srities, kurios pagrindinis principas yra tas, kad Sąjungos veikla apima, be kita ko, laisvo asmenų judėjimo tarp valstybių narių kliūčių panaikinimą (39 punktas).

59 — Reglamentu Nr. 883/2004 nederinamos valstybių narių teisės normos socialinio draudimo srityje, todėl valstybės narės privalo nuspręsti, kokias išmokas jos skiria, kas yra jų gavėjai ir kokiomis sąlygomis tos išmokos skiriamos, taip pat pasirinkti socialinio draudimo sistemų finansavimo būdus. Minėtame reglamente iš esmės nenustatytos materialinės sąlygos, kurias kiekviena valstybė narė tvirtina skirdama socialinio draudimo išmokas ir kurios šiuo reglamentu koordinuojamos, jeigu laikomasi tame reglamente nustatytų bendrųjų principų (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565) 41 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

60 — Kaip pati Komisija pripažino per teismo posėdį.

61 — Taip pat žr. generalinio advokato M. Wathelet išvados, pateiktos byloje *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:341, 90 punktą.

62 — C-140/12, EU:C:2013:565, 46 ir 47 punktai.

63 — C-333/13, EU:C:2014:2358, 60 ir paskesni punktai.

64 — C-67/14, EU:C:2015:597.

65 — Žr. ieškinio 33 punktą.

66 — Ieškinio 32 punktas.

73. Manau, kad šiomis aplinkybėmis vertėtų priminti, kad Sąjungos teisės sistema negali būti sudaryta iš daugybės visiškai atskirų dalių. Tai juo labiau taikytina dviejų glaudžiai susijusių Sąjungos teisės normų, kurios nagrinėjamos šioje byloje, atveju [67]. Jei, kaip nurodyta, pagal Sąjungos teisę naudojimuisi laisve judėti ir apsigyventi taikomi tam tikri apribojimai ir sąlygos, numatyti, be kita ko, Direktyvoje 2004/38, akivaizdu, kad Reglamento Nr. 883/2004 nuostatos negali būti aiškinamos taip, kad su šios laisvės suteikimu ir paskelbimu susijusios sąlygos ir ribojimai taptų neveiksmingi [68]. Galiausiai reikia rasti tokį išaiškinimą, kuriuo kuo plačiau būtų reklamuojamas Sąjungos pilietybės statusas ir skatinama Sąjungos piliečių laisvė judėti ir apsigyventi, tuo pat metu laikantis šiomis dviem priemonėmis ir jose išdėstytu reglamentavimu siekiamų tikslų.

74. Kita vertus, manau, kad šį požiūrį patvirtina Teisingumo Teismo praktika, kurioje galimybė pasinaudoti socialinėmis išmokomis tokiomis pačiomis sąlygomis, kurios taikomos priimančiosios valstybės narės piliečiams, tradiciškai susieta su reikalavimu, kad pareiškėjas turi „teisėtai“ gyventi šios valstybės teritorijoje [69]. Be to, Teisingumo Teismas tai neseniai patvirtino Sprendime *Brey*, kuriame nusprendė, kad „iš principo nedraudžiama socialinių išmokų skyrimo ekonomiškai neaktyviems Sąjungos piliečiams sieti su reikalavimu, kad šie įvykdytų teisėto gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje sąlygas“ [70], ir Sprendime *Dano*, kuriame nurodė, kad „Sąjungos pilietis, kiek tai susiję su galimybe gauti socialines išmokas, <…> gali reikalauti, kad jam būtų taikomas vienodas požiūris kaip ir į priimančiosios valstybės narės piliečius, tik jeigu jo gyvenimas priimančiosios valstybės narės teritorijoje atitinka Direktyvos 2004/38 sąlygas“ [71]. Mano manymu, šiuose sprendimuose nėra jokių argumentų, kuriais remiantis būtų galima teigti, jog šie teiginiai taikomi išimtinai socialinės paramos išmokoms arba specialiosioms neįmokinėms išmokoms pinigais, kurios buvo nagrinėjamos šiose bylose, o kitoms socialinėms išmokoms netaikomi [72].

75. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, negalima paneigti, kad asmens, pateikusio paraišką dėl socialinės išmokos, kaip nagrinėjamoji šioje byloje, teisėto gyvenimo šalyje prielaida gali būti vertinama kaip skirtingas požiūris į Jungtinės Karalystės piliečius ir kitų valstybių narių piliečius. Tačiau šis skirtingas požiūris teisės gyventi šalyje srityje yra būdingas sistemai ir, galima teigti, nustatytas iš anksto [73]: valstybės narės piliečiui iš esmės negali būti draudžiama gyventi jos teritorijoje.

76. Kitaip tariant, daromas skirtumas tarp Jungtinės Karalystės ir kitų valstybių narių piliečių glūdi pačioje sistemoje, nes pagal šiuo metu galiojančią Sąjungos teisę priskyrimas vienai ar kitai valstybei narei neturi reikšmės naudojantis laisve judėti ir apsigyventi.

67 — Teisingumo Teismas ne kartą nagrinėjo ekonomiškai neaktyvių ar darbo ieškančių Sąjungos piliečių laisvo judėjimo ir jų galimybės gauti įvairias socialines išmokas ryšį. Šiuo klausimu žr., be kita ko, sprendimus *Martínez Sala*, C-85/96, EU:C:1998:217; *Grzelczyk*, C-184/99, EU:C:2001:458; *D'Hoop*, C-224/98, EU:C:2002:432; *Collins*, C-138/02, EU:C:2004:172; *Trojani*, C-456/02, EU:C:2004:488; *Bidar*, C-209/03, EU:C:2005:169; *Vatsouras and Koupatantze*, C-22/08 ir C-23/08, EU:C:2009:344 ir konkrečiai sprendimus *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358 ir *Alimanovic*, C-67/14, EU:C:2015:597.

68 — Šiuo klausimu nepritariu Komisijos nuomonei, išdėstytai jos dubliko 18 punkte, kad, kiek tai susiję su šioje byloje nagrinėjamomis socialinio draudimo išmokomis, teisėto gyvenimo šalyje patikrinimas sukuria laisvo judėjimo kliūčių, kurių neegzistuotų, jeigu būti taikomas tik įprastos gyvenamosios vietos patikrinimas.

69 — Žr., be kita ko, Sprendimo *Martínez Sala* (C-85/96, EU:C:1998:217) 63 punktą [„Europos Sąjungos pilietis, kuris <…> *teisėtai gyvena priimančiosios valstybės narės teritorijoje*, gali remtis Sutarties 6 straipsniu visais atvejais, kurie patenka į Bendrijos teisės *ratione materiae* taikymo sritį“ (išskirta mano)]. Šis teiginys pažodžiui pakartotas Sprendimo *Grzelczyk* (C-184/99, EU:C:2001:458) 32 punkte ir Sprendimo *Bidar* (C-209/03, EU:C:2005:169) 32 punkte, o pastarojo sprendimo 46 punkte tvirtinama, kad „Direktyvos 93/96 3 straipsnis nedaro kliūčių valstybės narės piliečiui, kuris pagal EB 18 straipsnį ir Direktyvą 90/364 *teisėtai gyvena* kitoje valstybėje narėje, kurioje jis ketina pradėti ar tęsti aukštojo mokslo studijas, remtis EB 12 straipsnio pirmojoje pastraipoje numatytu pagrindiniu vienodo požiūrio principu“ (išskirta mano). Taip pat žr. Sprendimą *Trojani* (C-456/02, EU:C:2004:488), kuriame prieš pradėdamas nagrinėti vienodo požiūrio principo poveikį M. Trojani atveju Teisingumo Teismas pažymi, kad jis „teisėtai gyvena Belgijoje“ (37 punktas).

70 — C-140/12, EU:C:2013:565, 44 punktas, apie kurį šalys intensyviai diskutavo per procesą šioje byloje.

71 — C-333/13, EU:C:2014:2358, 69 punktas.

72 — Neatsižvelgiant į tai, kad Sprendime *Alimanovic* (C-67/14, EU:C:2015:597), kuriame cituojamas Sprendimo *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358) 69 punktas, tiksliau vartojami terminai, kai kalbama apie „galimybę gauti socialinę paramą, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje“ (49 punktas).

73 — Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358): „skiriant socialines išmokas galimas nevienodas požiūris į teise laisvai judėti ir apsigyventi pasinaudojusius Sąjungos piliečius ir į priimančiosios valstybės narės piliečius yra neišvengiama Direktyvos 2004/38 pasekmė“ (77 punktas), kuriame cituojami generalinio advokato M. Wathelet išvados, pateiktos toje pačioje byloje (C-333/13, EU:C:2014:341) 93 ir 96 punktai.

77. Galiausiai, atsižvelgdamas į visus išdėstytus argumentus, manau, jog pagal Reglamentą Nr. 883/2004 valstybė narė privalo skirti šioje byloje nagrinėjamas socialines išmokas tik tokiam Sąjungos piliečiui, kuris teisėtai naudojasi laisve judėti ir apsigyventi jos teritorijoje, t. y. laikosi, be kita ko, Direktyvoje 2004/38 nustatytų reikalavimų. Pažymėtina, kad skirtumas tarp Jungtinės Karalystės ir kitų valstybių narių piliečių padarytas ankstesnėje stadijoje prieš taikant Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnį, todėl neturi įtakos šio straipsnio taikymui.

4. Dėl pareiškėjo teisėto gyvenimo šalyje tikrinimo skiriant tam tikras socialines išmokas

78. Kadangi atsakyta į pirma nagrinėtą principinį klausimą, dabar reikia išnagrinėti antrąjį aspektą, kuris, mano nuomone, labiau tiesiogiai susijęs su Komisijos argumentais: reikia atsakyti į klausimą, ar šiomis aplinkybėmis nepažeisdama Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnyje nustatyto nediskriminavimo principo valstybė narė gali patikrinti, ar iš kitos valstybės narės atvykęs Sąjungos pilietis gyvena šalyje teisėtai, kai nagrinėja prašymą skirti socialines išmokas, kaip antai nagrinėjamas šioje byloje.

79. Taip apibrėžtas klausimas dabar iš esmės susijęs su tuo, ar valstybė narė įtvirtina nelygybę dėl „prievolių“ (jei laikytumėmės Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnyje vartojamų sąvokų), atsižvelgiant į sunkiai paneigiamą aplinkybę, kad veikiau iš kitų valstybių narių atvykę Sąjungos piliečiai, o ne Jungtinės Karalystės piliečiai, turi patirti nepatogumų dėl Jungtinės Karalystės valdžios institucijų jiems taikomos, dažniausiai sėkmingai, gyvenimo šalyje teisėtumo tikrinimo procedūros, kai nagrinėjami prašymai skirti tokią išmoką, kokia yra socialinė išmoka ar mokesčio kreditas už išlaikomą vaiką. Remiantis per teismo posėdį Jungtinės Karalystės pateiktais paaiškinimais darytina išvada, kad kontrolės intensyvumas bet kuriuo atveju priklauso nuo su suinteresuotuoju asmeniu susijusių konkrečių aplinkybių, o ekonomiškai neaktyvūs Sąjungos piliečiai, kaip ir galima tikėtis, dažniausiai patiria šiuos nepatogumus.

80. Šiuo klausimu iš karto reikia pažymėti, kad šių papildomų nepatogumų per aptariamų išmokų skyrimo procedūrą praktiškai būtų galima išvengti, nes Direktyvoje 2004/38 numatyti mechanizmai (konkrečiai jos 8 straipsnyje)[74], leidžiantys įrodyti ne priimančiosios valstybės narės kilmės Sąjungos piliečio gyvenimo šalyje teisėtumą pateikiant valstybės narės kompetentingų institucijų, kurios konkrečiai šiuo tikslu tikrina, ar laikomasi minėtos direktyvos 7 straipsnyje nustatytų sąlygų, išduotą pažymą. Jei pareiškėjas turėtų tokią pažymą, jo patiriami nepatogumai nagrinėjant prašymą skirti socialinę paramą būtų minimalūs arba jų iš viso nebūtų: gavus tokį prašymą, jam pakaktų pateikti dokumentą, įrodantį, jog valstybė narė pripažįsta, kad jos teritorijoje jis gyvena teisėtai.

81. Tačiau per teismo posėdį Jungtinė Karalystė atkreipė dėmesį į tai, kad nors Sąjungos piliečiai turi galimybę Jungtinės Karalystės valdžios institucijų prašyti dokumento, įrodančio jų teisę gyventi jos teritorijoje (tai akivaizdžiai palengvina šios aplinkybės įrodymą), tokio dokumento turėti neprivaloma. Iš tikrųjų daugeliu atvejų pareiškėjas neturi pažymos, įrodančios, kad Jungtinėje Karalystėje jis gyvena teisėtai.

82. Tačiau aplinkybė, kad valstybė narė gali numatyti, jog tokie dokumentai turi būti išduodami privalomai, nepaneigia Jungtinėje Karalystėje nustatytos sistemos veiksmingumo, pagal kurią nepateikus (daugeliu atvejų) minėto dokumento dėl gyvenamosios vietos patvirtinimo taikomas gyvenimo šalyje teisėtumo patikrinimas, kai nagrinėjama paraiška socialinei išmokai gauti.

83. Todėl reikia pripažinti, kad taikomas skirtingas požiūris, kuris kvalifikuotinas kaip netiesioginė diskriminacija, nes būtent ne Jungtinės Karalystės kilmės Sąjungos piliečiai (ypač ekonomiškai neaktyvūs) dažniausiai patiria šios procedūros keliamų nepatogumų ir problemų.

74 — Taip pat žr. Direktyvos 2004/38 19 straipsnį dėl nuolatinio gyvenimo.

84. Šiomis aplinkybėmis kyla klausimas, ar tokia netiesioginė diskriminacija gali būti pagrįsta; Komisija į jį atsako neigiamai. Nesant reikalo pateikti išsamių argumentų šiuo klausimu, manau, kad su poreikiu apsaugoti priimančiosios valstybės narės finansus susijęs argumentas [75], kurį nurodo Jungtinė Karalystė [76], yra pakankamas siekiant pagrįsti galimybę šiuo momentu tikrinti gyvenimo šalyje teisėtumą. Galiausiai toks patikrinimas yra priemonė priimančiajai valstybei narei įsitikinti, kad ji neskiria šioje byloje nagrinėjamų socialinių išmokų asmenims, kuriems dėl ankstesnėje dalyje išdėstytų priežasčių jos neturėtų būti skirtos.

85. Galiausiai manau, kad iš principo priimančioji valstybė narė turi teisę, jei reikia, įsitikinti, kad Sąjungos pilietis teisėtai gyvena jos teritorijoje, t. y. kad jis atitinka Direktyvoje 2004/38 nustatytus reikalavimus, kai pateikia paraišką šioje byloje nagrinėjamoms socialinėms išmokoms gauti, o skirtingas požiūris į Jungtinės Karalystės piliečius ir kitus Sąjungos piliečius dėl šio patikrinimo nėra pagal Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnį draudžiama diskriminacija, jeigu šis patikrinimas pagrįstas, kaip nurodyta pirma.

5. Dėl reikalavimų, kuriuos turi atitikti gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje teisėtumo patikrinimas

86. Išdėstyti argumentai man atrodo pakankami, kad būtų galima atmesti Komisijos argumentus dėl Jungtinės Karalystės teisės aktuose numatyto gyvenimo šalyje teisėtumo patikrinimo legitimumo iš esmės. Tačiau reikia atsižvelgti į tai, kad ši išvada nereiškia, kad pritariama bet kokiam gyvenimo šalyje teisėtumo patikrinimo būdui. Atvirkščiai, manau, kad tam, jog šis patikrinimas neprieštarautų Sąjungos teisei, jį atliekant privalu laikytis tam tikrų procesinių ir materialinių sąlygų, kurias nurodysiu toliau.

87. Nederėtų pamiršti, jog dėl to, kad šis patikrinimas gali turėti įtakos laisvei judėti ir apsigyventi, kuri yra Sąjungos pilietybės statuso dalis, jis turi būti aiškinamas atsižvelgiant į šią pagrindinę teisę ir atliekamas sukeliant kuo mažiau nepatogumų.

88. Tačiau reikia dar sykį pažymėti, kad Komisijos ieškinio tikslas nebuvo diskutuoti apie tai, kaip Jungtinė Karalystė vykdo šį tikrinimą. Komisija iš tikrųjų apkaltino Jungtinę Karalystę, kad atliekamas patikrinimas, kaip laikomasi Direktyvos 2004/38 7 straipsnyje nustatytų sąlygų, neužtikrina kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybių vertinimo, kaip to reikalaujama Sprendime *Brey* [77]. Vis dėlto šis argumentas pirmą kartą pateiktas Komisijos dublike ir nebuvo paminėtas nei per ikiteisminę procedūrą, nei ieškinyje. Per teismo posėdį Komisija nurodė, kad tai ne naujas pagrindas, o tik papildomas elementas, į kurį reikia atsižvelgti vertinant, ar gyvenimo šalyje teisėtumo patikrinimas, kaip diskriminacinė priemonė, yra proporcingas nustatytam tikslui pasiekti. Vis dėlto pritariu Jungtinei Karalystei ir manau, kad tai yra naujas pagrindas, pateiktas toje proceso stadijoje, kurioje jis nepriimtinas pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 127 straipsnį.

89. Savo ieškinyje Komisija dėmesį sutelkė į tai, kad nagrinėdama paraiškas dėl šioje byloje aptariamų socialinių išmokų suteikimo valstybė narė negali reikalauti, jog tų išmokų pareiškėjai neteisėtai negyventų jos teritorijoje, ir vykdyti atitinkamus patikrinimus, o ne į tai, kaip Jungtinės Karalystės valdžios institucijos tikrina (tiek procesiniu, tiek materialiniu požiūriu), ar Sąjungos pilietis atitinka Direktyvoje 2004/38 nustatytas sąlygas.

75 — Sprendimo *Grzelczyk* (C-184/99, EU:C:2001:458) 44 punkte Teisingumo Teismas pripažino, kad šis tikslas yra teisėtas. Reikia atsižvelgti į tai, kad viešųjų finansų apsaugos tikslas nėra tik ekonominis ir kad Teisingumo Teismas jį susiejo su netiesioginiu tikslu apsaugoti bendrą pagalbos, kurią gali teikti ši valstybė narė, dydį (Sprendimo *Bidar*, C-209/03, EU:C:2005:169, 56 punktas; Sprendimo *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, 61 punktas ir Sprendimo *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, 63 punktas).

76 — Atsiliepimo į ieškinį 37 punktas.

77 — C-140/12, EU:C:2013:565, ypač 69 punktas.

90. Bet kuriuo atveju, jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, kad šį argumentą reikia išnagrinėti iš esmės, ir kadangi Jungtinė Karalystė dublike ir per teismo posėdį pateikė tam tikrus atsakymus, toliau pateiksiu nebaigtinį argumentų sąrašą šiuo klausimu.

91. Procesiniu aspektu skirtingas požiūris, palyginti su aptariamos valstybės narės piliečiais dėl galimybės nacionalinėms valdžios institucijoms tikrinti, ar asmenys gyvena šalyje teisėtai, yra suderinamas su Europos pilietybės statusu ir lygybės principu tik tuo atveju, jeigu šis patikrinimas atliekamas griežtai laikantis proporcingumo principo, t. y. atsižvelgiant į siekiamą tikslą, sukeliant kuo mažiau nepatogumų ir tik tiek, kiek reikia būtent šiam tikslui įgyvendinti.

92. Kita vertus, skiriant nagrinėjamas socialines išmokas nacionalinės valdžios institucijų atliekamas patikrinimas dėl pareiškėjo gyvenimo jos teritorijoje teisėtumo turi būti vertinamas kaip atvejis, kai pagal Direktyvą 2004/38 reikia patikrinti, ar Sąjungos piliečiai jos teritorijoje gyvena teisėtai, kaip nurodyta šios direktyvos 14 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje, ir atitikti toje direktyvoje nustatytus reikalavimus [78].

93. Remiantis Jungtinės Karalystės per teismo posėdį pateiktomis pastabomis teigtina, kad patikrinimas, ar laikomasi Direktyvoje 2004/38 nustatytų reikalavimų, kad būtų suteikta teisė gyventi šalyje, neatliekamas kiekvienu atveju, o tai, mano manymu, draudžiama remiantis tos direktyvos 14 straipsnio 2 dalimi [79]: nors visi aptariamų socialinių išmokų paraiškas pateikę asmenys [80] privalo tam tikra forma pateikti informaciją, iš kurios matyti, kad jie turi teisę gyventi šioje valstybėje narėje, vis dėlto tik kilus abejonių Jungtinės Karalystės valdžios institucijos atlieka, kaip teigia Jungtinė Karalystė tripliko 21 punkte ir kaip patvirtino per teismo posėdį, reikiamus patikrinimus siekdamos nustatyti, ar pareiškėjas atitinka Direktyvos 2004/38 (konkrečiai – jos 7 straipsnio) reikalavimus ir ar turi teisę gyventi šalyje pagal šią direktyvą.

94. Manau, kad remiantis Jungtinės Karalystės tvirtinimais taip pat negalima daryti išvados, kad ši valstybė narė preziumuoja, jog šioje byloje nagrinėjamų išmokų paraišką pateikęs asmuo jos teritorijoje gyvena neteisėtai, nes tai prieštarautų SESV 20 straipsnio 2 daliai ir 21 straipsniui, kuriuose įtvirtinta Sąjungos piliečių teisė laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje. Iš tikrųjų Europos pilietybės statusas ir ypač principas, kad Sąjungos pilietis turi teisę pasirinkti gyvenamąją vietą bet kurios valstybės narės teritorijoje Sąjungos teisės aktuose nustatytomis sąlygomis neleidžia nacionalinės teisės aktuose laikytis požiūrio, kuris gali prilygti prezumpcijai, kad toks pilietis, praėjus trims pirmiesiems gyvenimo mėnesiams ir prieš įgydamas teisę nuolat gyventi šalyje, jos teritorijoje yra neteisėtai, todėl būtent jis privalo nuolat įrodinėti, kad taip nėra. Iš esmės prezumpcija turi būti priešinga.

95. Beje, kadangi teisėtas tikrinimas, ar pareiškėjas Jungtinėje Karalystėje gyvena teisėtai, patenka į Direktyvos 2004/38 14 straipsnio 2 dalies antros pastraipos taikymo sritį, galimas nacionalinės valdžios institucijų konstatavimas, kad šis Sąjungos pilietis neturi teisės gyventi šalyje pagal šią direktyvą, nes neatitinka joje nustatytų sąlygų neatsižvelgiant į tai, ar po šio konstatavimo taikomos išsiuntimo

78 — Reikia priminti, kad Direktyvos 2004/38 14 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog „Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai [turi] 7, 12 ir 13 straipsniuose numatytą teisę gyventi šalyje tol, kol jie atitinka ten nustatytus reikalavimus. Ypatingais atvejais, kai yra pagrįstai abejojama, ar Sąjungos pilietis ar jo šeimos nariai atitinka 7, 12 ir 13 straipsniuose nustatytus reikalavimus, valstybės narės gali patikrinti, ar šių reikalavimų laikomasi. Toks tikrinimas neatliekamas sistemiškai“.

79 — Kaip nurodė Jungtinė Karalystė, šis patikrinimas atliekamas tokia tvarka: paraiškos formoje pareiškėjas turi pateikti tam tikrus duomenis, kuriais remiantis daroma išvada, ar jis turi teisę gyventi Jungtinėje Karalystėje; gavusios šią formą, kompetenciją skirti šias išmokas turinčios valdžios institucijos tikrina šiuos duomenis; ypatingais atvejais jos prašo pareiškėjo pateikti įrodymų, patvirtinančių, kad jie iš tikrųjų turi teisę gyventi šalyje, apie kurią galima spręsti iš formoje pateiktos informacijos.

80 — Reikia atsižvelgti į aplinkybę, jog ši procedūra taikoma ne tik Sąjungos piliečiams, bet ir trečiųjų šalių piliečiams, kurie gali naudotis aptariamomis išmokomis šeimai, jei turi teisę gyventi Jungtinėje Karalystėje ir jei atitinka buvimo ir įprastos gyvenamosios vietos šioje šalyje kriterijų.

priemonės, ir nepaisant to, kad toks konstatavimas yra tik deklaratyvus [81], yra „sprendimas, apribojantis Sąjungos piliečių <…> laisvą judėjimą“, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 15 straipsnio 1 dalį [82], o tai, remiantis šia nuostata, lemia tos direktyvos 30 ir 31 straipsniuose numatytų garantijų taikymą.

96. Mano nuomone, tai reiškia, kad kompetentingos institucijos tokiomis aplinkybėmis negali paprasčiausiai atmesti paraiškos skirti išmoką ir kad pagal Direktyvos 2004/38 30 straipsnį ir, kiek tai konkrečiai susiję su konstatavimu, kad asmuo neturi teisės gyventi šalyje pagal Direktyvą 2004/38, jos privalo, be kita ko, suinteresuotajam asmeniui „tiksliai ir išsamiai“ nurodyti šio konstatavimo motyvus „taip, kad gerai suvoktų jų turinį ir pasekmes“, taip pat nurodyti teismą arba administracinės valdžios instituciją, kurioje suinteresuotasis asmuo gali pareikšti ieškinį ar skundą, ir jų pateikimo terminus. Direktyvos 2004/38 31 straipsnyje nustatytos procesinės garantijos taip pat taikomos, o tai leidžia suinteresuotajam asmeniui administracine ir (arba) teismine tvarka patikrinti, ar valdžios institucijų vertinimas teisėtas.

97. Galiausiai materialiniu požiūriu reikia iš esmės atsižvelgti į aplinkybę, kad konkrečiu ekonomiškai neaktyvių piliečių atveju nacionalinės valdžios institucijos, remdamosi Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punktu, turi patikrinti, ar jie „turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai“, ir sveikatos draudimą. Dėl šio aspekto turiu priminti, jog paprasčiausia aplinkybė, kad Sąjungos pilietis naudojasi socialine parama priimančiojoje valstybėje narėje, yra nepakankama, kad būtų galima iš tokio asmens atimti teisę joje gyventi [83], nes tam iš tikrųjų reikia, kad toks pilietis taptų *neproporcinga našta* šios valstybės socialinės paramos sistemai. Vertindamos šį klausimą nacionalinės valdžios institucijos turi laikytis Teisingumo Teismo praktikoje nustatytų taisyklių, būtent pareigos atsižvelgti į kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes, kaip teigiama Sprendime *Brey* [84], ir, jei reikia, informuoti pareiškėją apie neigiamą tų aplinkybių vertinimo rezultatą, kaip nurodyta šios direktyvos 30 straipsnyje.

98. Atsižvelgdamas į tai, kas pasakyta, ir tuo atveju, jeigu bus nuspręsta ginčijamų nacionalinės teisės aktų teisėtumą nagrinėti šiuo aspektu, manau, kad Komisija neįrodė, jog Jungtinė Karalystė nesilaikė minėtų formos ir esmės reikalavimų, todėl šiuo požiūriu taip pat nereikia tenkinti šio ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

6. Santrauka

99. Taigi darytina išvada, jog tai, kad nacionalinės teisės aktuose nustatyta, jog nagrinėdamos prašymus skirti socialines išmokas, kaip antai išmoką ar mokesčio kreditą už išlaikomą vaiką, valstybės narės kompetentingos valdžios institucijos gali atlikti reikiamus patikrinimus, siekdamos įsitikinti, jog tokias išmokas skirti prašantys kitų valstybių narių piliečiai teisėtai gyvena jos teritorijoje, nėra pagal

81 — Remiantis Direktyva 2004/38, teisės gyventi priimančiojoje valstybėje narėje netekimas yra joje nustatytų sąlygų nesilaikymo automatiška pasekmė.

82 — Direktyvos 2004/38 15 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „30 ir 31 straipsniuose nustatytos procedūros taikomos analogiškai visiems sprendimams, apribojantiems Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių laisvą judėjimą dėl kitų priežasčių nei valstybinė politika, visuomenės saugumas ar sveikatos apsauga“. Kaip pažymėjo generalinis advokatas N. Wahl išvadoje, pateiktoje byloje *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:337), „neabejotina, kad Sąjungos piliečiai gali naudotis direktyvos 15 straipsnyje numatytomis procedūrinėmis garantijomis, kurių negalima netaikyti per procesą, kai sprendžiamas ne tik asmens teisės gauti išmoką, bet ir apskritai teisės gyventi šalyje klausimas“ (93 punktas).

83 — Nepaisant to, kad, atrodytų, taip teigiama šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies b punkto redakcijoje vokiečių kalba; šiuo klausimu žr. generalinio advokato N. Wahl išvados, pateiktos byloje *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:337), 74 ir paskesnius punktus.

84 — C-140/12, EU:C:2013:565, 64 ir paskesni punktai. Taip pat pritariu generalinio advokato M. Wathelet nuomonei, išdėstytai jo išvados byloje *Alimanovic* (C-67/14, EU:C:2015:210) 107 ir paskesniuose punktuose, ir išvados byloje *García-Nieto* (C-299/14, EU:C:2015:366) 85 ir paskesniuose punktuose, kad nacionalinės valdžios institucijos šiuo tikslu taip pat turi atsižvelgti į kitus reprezentatyvius duomenis, kurie leidžia įrodyti, kad egzistuoja realus Sąjungos piliečio ir priimančiosios valstybės narės ryšys (t. y. kad jis yra joje integravęsis ekonominiu ir socialiniu požiūriu, o tai Jungtinė Karalystė teigia galiausiai siekianti užtikrinti); tai gali būti darbinė veikla praeityje, įmokų šioje valstybėje narėje mokėjimo istorija, išlaikomų vaikų leidimas į mokyklą (žr. Teisingumo teismo išdėstytus teiginius Sprendime *Ibrahim*, C-310/08, EU:C:2010:80) arba glaudūs asmeniniai ryšiai su atitinkama valstybe nare (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Prete*, C-367/11, EU:C:2012:668, 50 punktą ir Sprendimo *Stewart*, C-503/09, EU:C:2011:500, 100 punktą).

Reglamento Nr. 883/2004/ 4 straipsnį draudžiama diskriminacija. Tačiau šiuo tikslu tokį patikrinimą vykdančios valdžios institucijos bet kuriuo atveju procesiniu požiūriu turi laikytis nustatytų principų, ypač proporcingumo principo, bei Direktyvos 2004/38 14 straipsnio 2 dalies antros pastraipos, 15 straipsnio 1 dalies, 30 ir 31 straipsnių nuostatų.

V – **Dėl bylinėjimosi išlaidų**

100. Kadangi siūlau atmesti ieškinį, iš Komisijos turi būti priteistos bylinėjimosi išlaidos pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį.

VI – **Išvada**

101. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui:

1. Atmesti ieškinį.

2. Priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.